

Sammenfatning af spørgeskemaundersøgelse og interviews med fokus på deling af data og de etiske perspektiver herved

Peter Enevoldsen
22. december 2017

Afrapportering af projektet "Etablering af fundamentet for Big Data i landbruget", arbejdsmappe 1.2. "Vurdering af etiske aspekter ved sammenstilling og præsentation af data på tværs af datakilder"

Indholdsfortegnelse

Indledning	3
Spørgeskemaundersøgelse	3
Opsummering af respondenternes svar:.....	3
Overordnet konklusion på spørgeskemaundersøgelsen	5
Interview med udvalgte respondenter fra spørgeskemaundersøgelsen	5
Respondenternes svar:	5
Opsamling af interview	7
Bilag:.....	7
Bilag 1 – interviewguide:	7
Bilag 2 – interviewpersonernes svar:	9

Indledning

Hvilke krav stiller landmanden til fortrolighed og hvad forventes, når landbrugsbedriftens data anvendes til andre formål end det, som de er indhentet til - og måske endda deles med andre af landmandens samarbejdspartnere? Ud over at der er en række lovgivningsmæssige krav til behandling af personoplysninger, så er der også en tilsvarende etisk dimension.

Denne aktivitet har haft til formål at afdække, hvordan landmænd ser på dilemmaet mellem de positive effekter, der kan opnås ved at sammenstille/dele data på tværs af datakilder og interesser contra forventningen til fortrolighed omkring data. Aktiviteten er gennemført som en spørgeundersøgelse ved et repræsentativt udvalg af danske landmænd, suppleret med et mindre antal kvalitative interviews

Spørgeskemaundersøgelse

I forbindelse med projektet omkring deling af data og databeskyttelse, har vi foretaget en større spørgeskemaundersøgelse, hvor 2147 respondenter har fået et spørgeskema tilsendt gennem den mail de har tilknyttet LandbrugsInfos nyhedsbrev. Mening med spørgeskemaundersøgelsen er, at vi gerne vil blive klogere på hvordan landmanden bruger digitale værktøjer, og om de benytter sig af hjemmesider i deres arbejde. Undersøgelsen lagde også fokus på landmandens holdning til de data, de deler med de værktøjer, systemer og hjemmesider, samt om landmændene bekymrer sig om sikkerheden for deres data.

I undersøgelsen ville vi gerne have, at det var ejeren eller lederen der besvarede spørgsmålene, da det er de personer, der ofte tager beslutningen om bedriftens data.

Ud af de 2147 personer, der har modtaget vores spørgeskemaundersøgelse, har 192 respondenter gennemført 100 % og 2 %, svarene til 48 respondenter, har svaret på nogle af spørgsmålene. 91 % af svarene kommer fra mænd.

Alderssegmentet af respondenterne fordeler sig sådan: 45 % af respondenterne er mellem 46-60 år, 33 % er mellem 61-75 år, 13 % er mellem 31-45 år, 6 % er over 75 år og den sidste procent er mellem 18-30 år. Hele 95 % af respondenterne er ejer af bedriften.

Opsummering af respondenternes svar:

Da respondenterne har fået stillet 28 spørgsmål med mulighed for at tilføje yderligere kommentar, har vi listet hovedpunkterne fra undersøgelsen:

- Til hvilke digitale værktøjer og systemer respondenterne benytter i deres arbejde (mulighed for at vælge flere) har 77 %, 178 respondenter svaret Landmand.dk. Derudover bruger 40 %, 93 respondenter Ø90 Online, og hvor værktøjerne Webdyr og MarkOnline bliver brugt af 27 % og DLRB Summax og DMS bliver brugt er henholdsvis 23 og 21 %.
- 99 %, 226 af respondenterne (mulighed for at vælge flere) tilgår deres digitale værktøjer eller systemer ved computeren, 54 %, 122 respondenter bruger deres smartphone og 32 %, 72 respondenter bruger en tablet.
- 80 %, 180 af respondenterne har indenfor det sidste år oplyst deres kontaktoplysninger i form af adresse, telefonnummer og e-mail. Derudover har 17 %, 38 respondenter oplyst

ingen af deres personlige oplysninger på en hjemmeside. Det viser, at der er en række respondenter der er meget forfælsede med, hvor deres oplysninger findes.

- Et spændende udfald er også, at spørgsmålet om respondenterne har læst de vilkår eller erklæringer for behandling af personoplysninger inden de accepterede dem, så har 49 %, 110 læst dem og hele 51 %, 114 har ikke læst dem, inden de accepterede dem. De respondenter der svarede nej, blev efterfølgende spurgt, hvorfor de ikke havde læst dem. Her svarede 43 %, 49 at de stoler på de afsenderen beskytter deres data. 34 %, 38 svarede at de er for lange til at de gider læse dem. 17 %, 19 svarede at de er for besværlige at forstå og de sidste 6 %, 7 svarede at det ikke interesse dem.
- 61 %, 135 bekymre sig i nogen grad om deres persondata bliver udnyttet eller misbrugt. 22 %, 50 bekymrer sig i høj grad, hvor de sidste 17 %, 38 slet ikke bekymrer sig.
- 66 %, 147 respondenter bekymrer sig over om deres data bliver videregivet eller solgt. Her havde respondenterne mulighed for at skrive en kommentar, hvor de blandet andet skriver:

”Man ved aldrig hvor følsom information ender. Til sidst har man ingen indflydelse mere hvem og hvordan information bliver brugt”

”Vil gerne selv i videst mulig omgang styre kommerciel (mis-)brug af data. Og ved, at mange data på sigt bliver penge værd, hvorfor vi skal have dem under kontrol, dvs. sikret rettighederne og sletning af data ved ophør af samarbejde, samt minimeret dataopsamling hos 3. mand til det strengt nødvendige”

”Man høre om mange læk også fra fortrolige steder og kriminelle som får oplysninger som de ikke skal have”

”Er meget opmærksom på hvad jeg modtager af reklamemails, hvis jeg modtager noget jeg kan spore til en indtastning jeg har foretaget slutter jeg samarbejdet hvis muligt”

”Problemet er 1) betingelserne er lange og besværlige at forstå og 2) ofte er man tvunget til at acceptere dem, hvis man vil have adgang til det pågældende produkt.”

- Til gengæld har 72 %, 157 i høj grad tiltro til, at de digitale værktøjer og systemer de bruger i deres arbejde, beskytter deres data.
- 55 %, 119 har tidligere afvist at acceptere vilkår eller erklæringer.
- Respondenterne blev også spurgt ind til, hvilke oplysninger de var villige til at dele med andre digitale værktøjer og systemer. Her svarede 79 %, 113 deres produktionstal, hvor kun 10 %, 15 var villige til at dele personlige oplysninger,
- Til sidste i spørgeskemaundersøgelsen blev respondenterne spurgt om de benytter digitale værktøjer og hvor meget afgang bedriften medarbejder har til de digitale værktøjer, i tre forskellige brugssituationer: i marken, i stalden og på kontoret. I marken og i stalden er svarresultaterne meget tæt på hinanden, hvor 32 % og 31 % benytter digitale værktøjer i deres arbejde, ligeledes har 21 % og 18 % af medarbejderne adgang til bedriftens digitale værktøjer i marken og stalden. På kontoret ser det lidt anderledes ud i forhold til brugen af digitale værktøjer. Her bruger 54 %, 106 respondenter

digitale værktøjer i deres arbejde og 18 %, 35 respondenter har svaret at deres medarbejder har adgang med digitale værktøjer på kontoret, men der er ejeren der bestemmer hvor meget adgang, hver enkelte medarbejder har.

Slutlig blev respondenter spurgt om de vil være med i et interview, hvor uddybende spørgsmål om emnet, hvor 72 respondenter sagde ja til.

Overordnet konklusion på spørgeskemaundersøgelsen

Spørgeskemaundersøgelsen har givet en god forståelse for, landmandens holdning til deling af data og hvordan de handler på hjemmesider. Det har vist sig, at over 2/3 af respondenterne har tiltro til de digitale værktøjer de benytter og stoler på at de beskytter deres data og behandler det fortroligt. En del af respondenterne føler sig magtesløse i, hvad der sker med deres data og hvordan de digitale værktøjer handler dem, da de ikke kan gøre så meget. Dog prøver nogle af respondenterne at gøre hvad de kan, for at deres personlige oplysninger ikke delt og videre online, ved kun at oplyse data når de giver mening.

Interview med udvalgte respondenter fra spørgeskemaundersøgelsen

I forlængelse af spørgeskemaundersøgelsen, hvor vi har foretaget et uddybende interview med 3 respondenter. Der blev valgt en række interview deltager ud, efter hvad de har svaret, alder og køn, for at have en bred målgruppe at interview, samt for at høre forskellige vinkler på emnet. De udvalgte respondenter blev ringet op, hvor 3 af dem havde tid og lyst til at deltage i et kortere interview.

Meningen med interviewet er, at få en større forståelse for, hvad landmandens holdninger og meninger er til deling af data på tværs af datakilder og interessenter contra forventningen til fortrolighed omkring data. Interview processen er semistruktureret, da det giver mulighed for at stille andre uddybende spørgsmål undervejs, hvis samtalen leder ind på et andet område der har relevans for interviewet.

Interviewet er i forlængelse af den tidligere udsendte spørgeskemaundersøgelse.

Interviewet består af 11 spørgsmål, der bl.a. omhandler deres holdninger til hvem producenten er bagved de digitale værktøjer de benytter, stoler de på dem og hvordan ser fremtidens landbrug ud når det gælder digitale værktøjer.

Se bilag 1 for interviewguide.

Se bilag 2 for interview svar.

Respondenternes svar:

- 2/3 af respondenterne forholder sig ikke til, hvem producenten er af de digitale værktøjer de benytter, bl.a. fordi det er for globalt og ikke noget de kan påvirke. Den sidste respondent kigger på hvem afsenderen er, og vurderer på den måde om han har tillid til afsenderen. Når det er de store udbydere på markedet, så stoler han automatisk på dem.

- Alle respondenter stoler de udbydere bag de værktøjer de benytter, bl.a. fordi de ikke har et andet alternativ, fx DMS de har monopol på markedet, så hvis de skal bruge noget andet, skulle de selv lave et system i Excel. En stoler på dem, da de har mere at miste end ham, hvor de gør noget ulovligt med hans data.
- Respondenterne blev igen spurgt om de har læst vilkår eller erklæringer for persondata inden de godkendte dem, hvor 2/3 af dem har ikke læst dem, bl.a. fordi de er for lange, for svære at forstå og fordi det jo efterhånden er en standard tekst alle udbydere skriver. Den sidste respondent læser vilkårene når han skal godkende nye systemer.
- Respondenterne blev spurgt om hvad der skal til, for at de ville stole mere på udbydere af de digitale værktøjer de benytter, alle respondenterne svarede forskelligt:
"For mig er det livsvilkår at bruge de forskellige værktøjer - jeg skal bruge dem ellers kan jeg ikke drive min bedrift, så der er ikke så meget der kan gøres bedre for mig."

"De kunne være mere synlige, for jeg ved jo ikke om det fx er SEGES der reelt ejer min data bagved, det er jo bare et logo er det vist som afsender af produktet."

"En kort opsamling eller resume, vil være meget brugbart, for meget at det der står i vilkårene er juridiske, og noget jeg ikke altid forstår. Men hvis de kunne være et kort resume eller nogle korte og præcise punkter, det vil gøre at jeg hver gang får læst dem, inden jeg godkender."

- Alle respondenterne kan godt se meningen i at deres data bliver delt med andre udbydere, hvis det kan give mere værdi for dem og giver mening. En nævner at det kunne være brugbart, hvis han fx kan få bedre og mere viden om hans køer. En anden lægger meget vægt på, at det ikke skal medføre at der er flere telefonsælgere der ringer til ham, men hvis det kunne give ham en lettere hverdag med mindre registreringer vil det være et stort plus.
- Som noget af de sidste i interviewet blev respondenterne spurgt om, hvordan fremtidens landbrug skal se ud når det gælder digitale værktøjer. Her har de forskellige landmænd mange gode idéer store som små.
 Den første vil af med dobbelt registreringer, for han mener ikke han laver andet og han vil egentlig bare gerne drive sit landbrug. Derudover skal der ikke være så mange kontrolordninger, da de for det meste er det samme og tage både meget tid og koster mange penge. Han synes også det kunne være smart med et fælles system, hvor fx alle fra kommunen regeringen osv. kan gå ind og hente de data de har brug for, og se at bedriften har fået foretaget en bestemt kontrol og den er godkendt.
 Den anden synes det kunne være smart, hvis de kunne bruge flere af de informationer de registrere på deres køer, til at give et let og overskueligt overblik over deres køers historik og på den måde bruge det data til at få mere ud af køen rent økonomisk og produktionsmæssigt.
 Den sidste ser en ulempe ved digitale værktøjer, da det bliver mindre tilgængeligt for de øvrige i bedriften, da det kun er ham, som ejer, der ser dataen. Derfor kunne det være smart med mere synlighed overfor medarbejderne, for at de fx kan se at de er med til at gøre en forskel og rykke på nogle produktionstal, spare på vandet osv. Det kunne måske være med til, at medarbejderne vil gøre en ekstra indsats, da de får mere ejer fornemmelse og blive mere inddraget i bedriften. Her kunne en infoskræm i stalden være en god løsning. Det skal

være visuelt for at medarbejderne forstår det og ikke bare et tal, da det er ikke sikkert at alle medarbejdere forstår meningen bag tallet.

Opsamling af interview

Respondenterne kom med nogle gode svar og det er et emne der har en betydning for landmanden, da meget handler om data og samlingen af data. Det er bestemt et område der kan gøres lettere og mere tilgængelig både internt og eksternt for bedriften. Mange af de processer der foregår i dag, er tidkrævende og besværlige for ejeren og vil uden tvivl kunne gøres lettere. Respondenterne vil gerne dele deres data, hvis det giver mening og kan skabe værdi for dem og deres bedrift. Respondenterne ved godt hvad de gerne vil have og hvordan deres hverdag kan gøres lettere, når der gælder registreringer og data. De har også lysten til at komme med deres meninger, holdninger og idéer til, hvordan procedurerne kan gøres lettere.

Bilag:

Bilag 1 – interviewguide:

Spørgsmål:

1. Hvorfor bruger du digitale værktøjer?
 - a) Kan du nævne scenarier, hvor du benytter dig af digitale værktøjer og hvad du får ud af at bruge dem?
 - b) Få gerne landmanden til at nævne arbejdssituationer.
2. Forholder du dig til hvem producenten af de digitale værktøjer du bruger er?
 - a. Få landmanden til at tale om producentens troværdighed.
 - b. Tænker du over, om de digitale værktøjer du bruger er nationalt eller internationalt produceres eller ejet?
3. Stoler du på de digitale værktøjer du benytter, er fortrolige omkring dit data.
 - a) Ja, hvorfor?
 - b) Nej, hvorfor?
4. Har det medført at du inden for de seneste år har læst vilkår eller erklæringer for behandling af dine personoplysninger, når du bruger et digitalt værktøj såsom Landmand.dk, Ø90 og DMS?
 - a) Ja, hvorfor læst du dem?

- b) Nej, hvorfor har du ikke læst dem? (for lange, for besværlige at forstå, interessere mig ikke, jeg stoler på at de beskytter mine data.)
5. Tænker du over om dit data bliver videregivet eller solgt til andre udbydere af digitale værktøjer, såsom Landmand.dk, Ø90 eller DMS til dagligt?
- a) Ja
 - i. Har det medført at du har valgt ikke at benytte et bestemt digitalt værktøj?
 - b) Nej
6. Hvad skal der til, for at du stoler mere på udbydere af de digitale værktøjer du benytter, skal de for eksempel være mere synlige med hvad dit data bliver brugt til eller være mere klare i hvad deres vilkår er? Kom gerne med eksempler på, hvad der får dig, til at føle dig tryk ved at bruge et digitalt værktøj.
7. Kan du se meningen i at dit data bliver delt med andre udbydere af digitale værktøjer såsom Landmand.dk, Ø90 eller DMS, for at kunne give dig mere validt data om fx din drift?
- a) Ja, hvorfor?
 - b) Nej, hvorfor ikke?
8. Synes du, at det skal være mere klart og tydeligt hvem, din data bliver delt med af andre udbydere, hvis det kan give dig mere validt data.
- a) Ja, hvordan tænker du det skal vises?
 - i. Skal det være at finde i vilkårene?
 - ii. Skal det være vist i det digitale værktøj fx på forsiden eller en underside?
 - iii. Andet.
 - b) Nej
9. Hvordan skal fremtidens landbrug se ud når det gælder digitale værktøjer?
- a. Ønsker du dig som landmand andre værktøjer?
 - b. Kan du se en stigende efterspørgsel for nye digitale værktøjer?
10. Hvordan skal dine data bruges om 15 år?
- a. Har du gjort dig tanker om, hvilke muligheder fremtiden giver for at du som landmand kan få øget værdi, ud af dine data?
11. Kunne du forestille dig, at dele flere af dine data, hvis du kunne se en god forretning i det?

Bilag 2 – interviewpersonernes svar:

Deltager 1 – Landmand 1

Spørgsmål:

12. Hvorfor bruger du digitale værktøjer?

- c) Kan du nævne scenarier, hvor du benytter dig af digitale værktøjer og hvad du får ud af at bruge dem?
- d) Få gerne landmanden til at nævne arbejdsituationer.

Jeg bruger det til registreringer, nogle værktøjer gør hverdagen lettere, men jeg synes vi skal registrere rigtig mange steder og det tager lang tid, jeg vil også gerne have lov til at drive mit landbrug, og gøre det jeg er glad for. Nogle værktøjer tager rigtig lang tid at starte op, og det gør at processen meget mere besværelig. Det er blevet bedre med tiden, men nogle programmer er stadig meget langsom i deres opstart.

13. Forholder du dig til hvem producenten af de digitale værktøjer du bruger er?

Nej det gør jeg ikke, hvad jeg hører om rundt omkring, tage kan tid lang tid komme igennem, meget logbøger, vil hellere drive landbrug, alt skal registerets, kan ikke se grunden til det.

- a. Få landmanden til at tale om producentens troværdighed.
- b. Tænk du over, om de digitale værktøjer du bruger er nationalt eller internationalt produceres eller ejet?

Nej det gør jeg ikke. Jeg hører om nye værktøjer gennem andre landmænd, og begynder vi er tage et værktøj, hvis det giver mening. Jeg stoler på de værktøjer jeg bruger, men tager også mine forholdsregler.

14. Stoler du på de digitale værktøjer du benytter, er fortrolige omkring dit data.

- c) Ja, hvorfor?
- d) Nej, hvorfor?

Jah, men tager også mine forholdsregler, og hvis noget ser mistænksomt ud, så bruger jeg det ikke, eller hvis noget er for besværligt.

15. Har det medført at du inden for de seneste år har læst vilkår eller erklæringer for behandling af dine personoplysninger, når du bruger et digitalt værktøj såsom Landmand.dk, Ø90 og DMS?

- c) Ja, hvorfor læst du dem?
- d) Nej, hvorfor har du ikke læst dem? (for lange, for besværlige at forstå, interessere mig ikke, jeg stoler på at de beskytter mine data.)

Jeg læser dem, hvis det er et nyt program jeg skal til at bruge, men når der kommer opdateringer til programmerne, læser jeg dem ikke pga. tidsmangel, det kan godt tage lang tid at komme igennem alle siderne.

16. Tænker du over om dit data bliver videregivet eller solgt til andre udbydere af digitale værktøjer, såsom Landmand.dk, Ø90 eller DMS til dagligt?

- c) Ja
 - ii. Har det medført at du har valgt ikke at benytte et bestemt digitalt værktøj?
- d) Nej

Nej jeg stoler på de værktøjer/programmer jeg bruger.

17. Hvad skal der til, for at du stoler mere på udbydere af de digitale værktøjer du benytter, skal de for eksempel være mere synlige med hvad dit data bliver brugt til eller være mere klare i hvad deres vilkår er? Kom gerne med eksempler på, hvad der får dig, til at føle dig tryk ved at bruge et digitalt værktøj.

En kort opsamling eller resume, vil være meget brugbart, for meget at det der står i vilkårene er juridiske, og noget jeg ikke forstår altid. Men hvis de kunne være et kort resume eller nogle korte og præcise punkter, vil det gøre at jeg hver gang får læst dem, inden jeg godkender.

18. Kan du se meningen i at dit data bliver delt med andre udbydere af digitale værktøjer såsom Landmand.dk, Ø90 eller DMS, for at kunne give dig mere validt data om fx din drift?

- c) Ja, hvorfor?
- d) Nej, hvorfor ikke?

Jeg det kan jeg godt, bare det ikke betyder, at der er flere sælgere der må ringe til mig. Hvis det kunne give mening, må de meget gerne for mig, og hvis det også kunne betyde at min hverdag bliver lettere og med mindre registrering osv. Vil det kun være et stort plus.

19. Synes du, at det skal være mere klart og tydeligt hvem, din data bliver delt med af andre udbydere, hvis det kan give dig mere validt data.

- c) Ja, hvordan tænker du det skal vises?
 - iv. Skal det være at finde i vilkårene?

- v. Skal det være vist i det digitale værktøj fx på forsiden eller en underside?
 - vi. Andet.
- d) Nej

Jeg ved godt hvem udbyderen er i dag, vidste ikke at det var nogle det delte min data i dag. Så hvis den bliver det, så skal det være tydeligere.

20. Hvordan skal fremtidens landbrug se ud når det gælder digitale værktøjer?

- a. Ønsker du dig som landmand andre værktøjer?
- b. Kan du se en stigende efterspørgsel for nye digitale værktøjer?

Vi skal af med dobbelt registreringer, jeg synes ikke vi laver andet og vil gerne drive mit landbrug. Der skal ikke være så mange kontrolordninger. Da vi også har en frugtplantage, så skal vi må lave dobbelt registreringer igen og igen - nem en store kontrol for at få et certifikat så supermarkederne vil købe vores frugt. Det er sket forbi det komme en virksomhed som supermarkederne og hælder et mit certifikat ned over supermarkederne, som de skal have for at kunne sælge dem bedste frugt osv. Det betyder at vi igen skal betale 16.000 kr. om året, for at få dette certifikat og for at sikre, at supermarkederne vil købe vores frugt. Det synes jeg er meget træls og unødvendigt, da vi allerede har gennemgået denne kontrol. Der kunne det være godt med et fælles system, hvor fx alle fra kommunen, regeringen osv. Kunne gå ind og se at vi har fået foretager denne kontrol og den er godkendt.

En generel deling af data, eller et samlet sted, hvor alle virksomheder, udbyder osv. Kan tilgå det, vil være smart og gøre min hverdag lettere.

21. Hvordan skal dine data bruges om 15 år?

- a. Har du gjort dig tanker om, hvilke muligheder fremtiden giver for at du som landmand kan få øget værdi, ud af dine data?

En generel deling af data, hvor alt spiller sammen og alle kan tilgå det, så jeg kun skal registrere et sted, faktura, regnskab, registreringer af dyr osv., og dermed ikke skal bruge så meget tid på det.

22. Kunne du forestille dig, at dele flere af dine data, hvis du kunne se en god forretning i det?

Ja bestemt, så længe det giver mening og ikke kræver flere registreringer fra min side, kunne det være en god ide.

Ekstra:

Landmand.dk fungerer rigtig fint, hvor vi har adgang til meget af vores registreringer osv. Men det kunne være godt med kun 1 login side, så vi ikke skal igennem to sider, forside også login.

Deltager 2 – Landmand 2

Spørgsmål:

23. Hvorfor bruger du digitale værktøjer?

- e) Kan du nævne scenarier, hvor du benytter dig af digitale værktøjer og hvad du får ud af at bruge dem?
- f) Få gerne landmanden til at nævne arbejdssituationer.

Fordi jeg ikke har et andet valg med nogle af værktøjerne, der er kun en udbyder på markedet og dem skal vi bruge, eller skal vi skabe vores egne systemer i excel og det vil både tage lang tid og være besværlig. Bestemt DMS er der ikke andre udbydere på. Men eller bruger vi kun Smartkøen, da det giver mening for os.

24. Forholder du dig til hvem producenten af de digitale værktøjer du bruger er?

- a. Få landmanden til at tale om producentens troværdighed.
- b. Tænker du over, om de digitale værktøjer du bruger er nationalt eller internationalt produceres eller ejet?

Ja tænker over det og det har da også en betydning, hvem der er udbyder, er det SEGES eller Vikling, så stoler jeg mere på dem, men jeg ved jo ikke om det er dem der reelt har lavet systemet og hvem der styre dataen bag, om det er et firma, der også har adgang til mine data og hvad de gør med dem. Men ja en troværdig afsender, betyder noget for om jeg vælger den udbyder.

25. Stoler du på de digitale værktøjer du benytter, er fortrolige omkring dit data.

- e) Ja, hvorfor?
- f) Nej, hvorfor?

Vi har ikke noget alternativ fx med DMS; så vi skal jo bare stole på dem, da de har monopol på markedet og vi vil ikke lave vores egne løsninger og systemer, der er svære, når det andet fungerer fint.

26. Har det medført at du inden for de seneste år har læst vilkår eller erklæringer for behandling af dine personoplysninger, når du bruger et digitalt værktøj såsom Landmand.dk, Ø90 og DMS?

- e) Ja, hvorfor læst du dem?
- f) Nej, hvorfor har du ikke læst dem? (for lange, for besværlige at forstå, interessere mig ikke, jeg stoler på at de beskytter mine data.)

Nej det er jo efterhånden bare en standard tekst, hvor alle skriver det sammen, så læser dem ikke, jeg godkender bare med det samme og tænker ikke mere over det, selvom jeg måske burde.

27. Tænker du over om dit data bliver videregivet eller solgt til andre udbydere af digitale værktøjer, såsom Landmand.dk, Ø90 eller DMS til dagligt?

- e) Ja
 - iii. Har det medført at du har valgt ikke at benytte et bestemt digitalt værktøj?
- f) Nej

Nej, jeg godkender bare vilkårene, men ved jo godt tingene bliver givet videre, men hvad skal jeg gøre. Jeg har ikke magt over det, og vi har brug for systemet. Det er det samme med de GPS systemer vi bruger i vores maskiner, der bliver vores køremønstre gemt et sted, hvor jeg tror at mange har adgang til, da det nok er en anden virksomhed der har lavet systemet til dem der sælger det, så det er svært, jeg vælger ikke at tænke over det i min hverdag og vælger at fokusere på min bedrift og mit landbrug, da jeg ikke kan gøre så meget ved hvor mit data ender.

28. Hvad skal der til, for at du stoler mere på udbydere af de digitale værktøjer du benytter, skal de for eksempel være mere synlige med hvad dit data bliver brugt til eller være mere klare i hvad deres vilkår er? Kom gerne med eksempler på, hvad der får dig, til at føle dig tryk ved at bruge et digitalt værktøj.

De kunne være mere synlige, for jeg ved jo ikke om det fx er SEGES der reelt ejer min data bagved, det er jo bare et logo er det vist som afsender af produktet.

29. Kan du se meningen i at dit data bliver delt med andre udbydere af digitale værktøjer såsom Landmand.dk, Ø90 eller DMS, for at kunne give dig mere validt data om fx din bedrift?

- e) Ja, hvorfor?
- f) Nej, hvorfor ikke?

Jah, det kunne jeg, fx hvis det kunne give mig en bedre viden om mine køer osv.

30. Synes du, at det skal være mere klart og tydeligt hvem, din data bliver delt med af andre udbydere, hvis det kan give dig mere validt data.

- e) Ja, hvordan tænker du det skal vises?
 - vii. Skal det være at finde i vilkårene?
 - viii. Skal det være vist i det digitale værktøj fx på forsiden eller en underside?
 - ix. Andet.
- f) Nej

Ja det synes jeg, et logo er ikke altid nok, der burde være en bedre visning af hvem der bruger mit data osv. Men jeg bruger stadig værktøjerne da jeg ikke har andre muligheder.

31. Hvordan skal fremtidens landbrug se ud når det gælder digitale værktøjer?
- a. Ønsker du dig som landmand andre værktøjer?
 - b. Kan du se en stigende efterspørgsel for nye digitale værktøjer?

Det kunne være smart, hvis vi kunne bruge flere af de informationer vi har registreret på vores køer, og dermed have et let og overskueligt overblik over vores køers historik, alt info om køen, vist på en let og overskuelig måde, så vi kan bruge det mere i hverdagen og for at få mere ud af køen. Alt dataen skal samlet på et sted og give en mere let og ensartet hverdag. Det kunne jeg godt se vi kunne bruge til køer. Men fx ved planteavl, så er det vejret det spiller meget ind og der er svært at kigge tilbage i tiden som med køer, her skal man tage beslutningen på dagen, hvor med køer, kan man fx se hvornår de sidst fik kalve og var der problemer osv. Og bruger den data til næste gang.

32. Hvordan skal dine data bruges om 15 år?
- a. Har du gjort dig tanker om, hvilke muligheder fremtiden giver for at du som landmand kan få øget værdi, ud af dine data?

Beskrevet ovenover.

33. Kunne du forestille dig, at dele flere af dine data, hvis du kunne se en god forretning i det?

Ja det kunne jeg godt, men jeg skal kunne se mening i det.

Deltager 3 – Landmand 3

Spørgsmål:

34. Hvorfor bruger du digitale værktøjer?

- g) Kan du nævne scenarier, hvor du benytter dig af digitale værktøjer og hvad du får ud af at bruge dem?
- h) Få gerne landmanden til at nævne arbejdsituationer.

Det gør min hverdag letter, hvor tingene er samlet et sted og kan tilgås fra flere steder.

35. Forholder du dig til hvem producenten af de digitale værktøjer du bruger er?
- a. Få landmanden til at tale om producentens troværdighed.
 - b. Tænk du over, om de digitale værktøjer du bruger er nationalt eller internationalt produceres eller ejet?

Nej det er for globalt og noget jeg ikke kan ændre på.

36. Stoler du på de digitale værktøjer du benytter, er fortrolige omkring dit data.

- g) Ja, hvorfor?
- h) Nej, hvorfor?

Ja, men tænk over det, men de store leverandør har mere at miste end mig, hvis de gør noget forkert eller ulovligt.

37. Har det medført at du inden for de seneste år har læst vilkår eller erklæringer for behandling af dine personoplysninger, når du bruger et digitalt værktøj såsom Landmand.dk, Ø90 og DMS?

- g) Ja, hvorfor læst du dem?
- h) Nej, hvorfor har du ikke læst dem? (for lange, for besværlige at forstå, interessere mig ikke, jeg stoler på at de beskytter mine data.)

Nej det er sku alt for lange og svære at forstå, undskyld mit sprog.

38. Tænk du over om dit data bliver videregivet eller solgt til andre udbydere af digitale værktøjer, såsom Landmand.dk, Ø90 eller DMS til dagligt?

- g) Ja
 - iv. Har det medført at du har valgt ikke at benytte et bestemt digitalt værktøj?
- h) Nej

Jah, sommetider, men ikke noget jeg forholder mig meget til, da jeg ikke kan gøre så meget. Men når det kommer til konkurrencer og markedsundersøgelse, holder jeg mig fra dem, da jeg ikke vil have at flere en nødvendigt har mine personoplysninger, da der er nok der ringer til mig.

39. Hvad skal der til, for at du stoler mere på udbyderne af de digitale værktøjer du benytter, skal de for eksempel være mere synlige med hvad dit data bliver brugt til eller være mere klare i hvad deres vilkår er? Kom gerne med eksempler på, hvad der får dig, til at føle dig tryk ved at bruge et digitalt værktøj.

For mig er det livsvilkår at bruge de forskellige værktøjer, jeg skal bruge dem ellers kan jeg ikke drive min bedrift, så der er ikke så meget der kan gøre bedre for mig.

40. Kan du se meningen i at dit data bliver delt med andre udbydere af digitale værktøjer såsom Landmand.dk, Ø90 eller DMS, for at kunne give dig mere validt data om fx din bedrift?

- g) Ja, hvorfor?
- h) Nej, hvorfor ikke?

Ja, hvis det giver mening.

41. Synes du, at det skal være mere klart og tydeligt hvem, din data bliver delt med af andre udbydere, hvis det kan give dig mere validt data.

- g) Ja, hvordan tænker du det skal vises?
 - x. Skal det være at finde i vilkårene?
 - xi. Skal det være vist i det digitale værktøj fx på forsiden eller en underside?
 - xii. Andet.
- h) Nej

Nej jeg ved hvem afsenderen er og hvis min data bliver delt ulovligt, så er det ikke mig der mister noget.

42. Hvordan skal fremtidens landbrug se ud når det gælder digitale værktøjer?
- a. Ønsker du dig som landmand andre værktøjer?
 - b. Kan du se en stigende efterspørgsel for nye digitale værktøjer?

Ulempen med digitale værktøjer er at, det bliver mindre tilgængeligt i forhold til de øvrige i bedriften, det er kun mig der ser dataen og ikke medarbejderne. Her kunne mere synlighed af data om bedriften visualiseret på en måde så

medarbejderne forstå det, være meget brugbart. Det vil kunne gøre at medarbejderne bedre ved hvor vi kan gøre noget ekstra og se at den ekstra indsats betaler sig. Det vil gøre at medarbejderen føler de er mere inddraget i bedriften og at det også er deres bedrift de arbejder for.

Jeg arbejder lige nu på at få en skræm i stalden, hvor medarbejderne kan se bedriftens data og dermed få et indblik i hvordan det gør og hvordan nogle processer kan gøres bedre og nemmere. Men det skal vore meget visuelt ellers er jeg ikke sikker på at alle medarbejder vil kunne forstå meningen bag tallene. Vi har jo en masse data som også bliver analyset og brugt at mig, men jeg vil gerne have det ud til medarbejderne også.

43. Hvordan skal dine data bruges om 15 år?

- a. Har du gjort dig tanker om, hvilke muligheder fremtiden giver for at du som landmand kan få øget værdi, ud af dine data?

Jeg skal kunne få mere ud af al den data vi gemmer og samler på. Dataen skal være mere tilgængelig og let forståeligt overfor medarbejder og andre interessenter.

44. Kunne du forestille dig, at dele flere af dine data, hvis du kunne se en god forretning i det?

Jah, hvis det giver mening.